

543

DVOBOJ

in

RAZTREŠENCA,

dve vesele igri

za

gledališe.

[Poslovenit Joop D.]

Celje.

U zalogi J. B. Jeretina

1850

DVOR

41267

RAJSTREŠENKA

176 75616 1871

030019334

1871

Dr. J. A. B. ...

DVOBOJ,

**vesela igra v enim
delu.**

Poslovenjena iz nemškega.

V Celju 1850.

Natisnil in založil J. K. Jeretin

L i c a :

Baron Jesenko, grajšak.

Minka, njegova hči.

Dolski, stotnik pri pešcih.

Rogl, njegov sluga.

Cvetko, nadkonjanik.

Kuštravec, njegov sluga.

Miha, ciglar.

*Igrališe je neka vas, na kraji vasi
baronova hiša s balkonom, pod njim
gosta šuhta*).*

Pervi prizor.

Baron in Minka.

Baron. Minka! meni se kar nedopade, da tvoja dva snubca **) tako dolgo na tvoj odgovor čakati morata. Jes sem jima dal glas, da nam boš danas odkrila svoje misli zastran svojega prihodnega zakonskega tovarša; zatoraj pripravi se na odgovor.

Minka. Za božjo voljo! kaj se je temu toliko mudilo? — To je vse prenaglo!

Bar. Oj! kaj bi to bilo prenaglo? saj si še včere rekla, da ti oba dopadeta.

Min. Ravno zato, ker mi oba dopadeta, — obodva sta tako prijazna —

Bar. Da bi morbit oba rada vzela —

*) Laube.

**) Werber.

Min. Bog nedaj! nikjer se še ženstvo ni tako zmotilo, da bi več, ko enega moža v zakon poželelo. — Mi sirotke smo zadovoljne, če le enega zvestega dobimo.

Bar. Dva imaš na zberu, izvoli si zmed njih zvestejšega.

Min. Kdo mi bo porok *) za to, da bo ti-sti zvestejši, katerega bi si jes izvolila?

Bar. Pa ta gospoda sta že blizo dva mesca tukaj; toliko časa si že vendar lahko spoznala, kateri bi vtegnil zvestejši biti.

Min. Pokojna mama so rekli, da se možki pred porokoj nikdar ne dajo spoznati.

Bar. Gospod Dolski je pošten.

Min. Gospod Cvetko tudi.

Bar. Gospod Cvetko je prijeten kratkočasnik.

Min. Gospod Dolski: ravno tako.

Bar. Gospod Dolski se prav možko nosi.

Min. Gospod Cvetko ravno tako.

Bar. Gospod Cvetko je bogat in premožen.

Min. Gospod Dolski tudi.

Bar. Veš kaj Minka, jes sem se že naveličal, da mi ta zdihevavca noč in dan na ušesa godeta. Mir hočem imeti — tega zdihovanja mora enkrat konec biti.

---

*) Bürge, Gutsteher.

Min. Izberite mi vi po svoji misli — in ta reč bo dokončana.

Bar. Počkaj malo! Lehko bi se sčasama primerilo, da bi se ti svojega moža naveličala in nezadovoljna postala. Kdo bi ti bil tega kriv? meni bi ti sponašala, da sem te jes s tem možem posilil — da bi si ti drugač unega bila izvolila; kaj ne?

Min. Na to ravno ne prisežem.

Bar. Zato si ga pa sama izberi, kakor ti serce in pamet vелеvata.

Min. Povejte mi, kako čem to začeti?

Bar. To naj bo tvoja skerb. Ako sama ne veš, ktereга bi izvolila, daj obema slovo.

Min. To spet nemore biti.

Bar. Tak ti nevem pomagati.

Min. Sem pač srotka. Dva snubca imam — nobenega prav za prav neljubim — pa tudi nobenemu nevem kaj sponesti.

Bar. Ko bi pa vendar vgoniti mogla, kteriga ljubezen do tebe bi bolj goreča bila?

Min. To mi je luč prižgalo. — Ja to bo odločilo. Povejte obodvema gospodama, pa tako, kakor da bi to vaša misel bila: naj se med saboj pogodita, da bom tistemu svojo roko podala, kteri bo svojega tovarša na to privil, da bo sam od sebe odstopil.

Bar. Nevem če ti bo ta veljala; veš da bi se onadva na sablje poskušala.

Min. To jima naj bo ojstro prepovedano, ako hočeta, da se mi nezamerita. S zvi-jačami, s nagovarjanjem, s mitami *) se naj vojskujeta, kolikor hočeta, vse drugo orožje jima pa ojstro prepovem.

Bar. Jn kaj meniš, kaj bo iz tega?

Min. Kteremu sem narbolj pri sercu, bo vedel se tako obnašati, da bo svojega tovarša od mene razgovoril in odpravil. Ravno jih vidim, da prideta. Povejte jima, kaj velja, (*Odide*).

Bar. (*s glavò skimava*). Lehko, lehkò se bo kaka nesreča zgodila.

Drugi prizor.

Dolski, Cvetko, Rogl, Kuštravec, Baron.

Dolski. Tu le naji je plamteča ljubezen prinesla.

Cvetko. Na perotnicah sladkega upanja.

Bar. Le nikar previsoko! spustita se nekoliko niže! saj vidita, da nemorem s vama.

Dol. Ali je že odločila vaša lepa gospodična?

---

*) Bestechung.

Cvet. Kterega naji je na smert obsodila?

Bar. Moja gospoda, ona je odločila, da ne more odločiti.

Dol. To se pravi, da boma vsaki svojo košarico dobila.

Bar. Kaj še, to se nepravi tako; ampak oba se ji prav dopadeta. —

Dolski in Cvetko (se prikloneta). Oh!

Bar. Ona prosi, da bi ji vidva pomagala odločiti.

Obadva. Kako? s čem?

Bar. Da bi eden vaji sam od sebe odstopil.

Cvet. Kako bi bilo to mogoče?

Bar. To naj vaji skerbi.

Dol. Samo smert enega —

Bar. Smert je posebe ojstro izgovorjena. Vidva sta se še le tukaj soznanila in sprijatčila; obodvema je moja Minka v serce vlezila, in vendar sta prijatla ostala; to ni kaj malega; take žlahne zaveze med vama neče moja hči nikakor razdreti, ampak le tistemu bo ona svojo roko podala, kateri bo razumil svojega tovarša s dobrim in lepim odpraviti. Kako bi se to dalo izpeljati, ji je vse enako; sirova sila nesme biti vajno orožje, drugač nobenega noče.

Cvet. Lepo jo je namotala.

Dol. To so terdi orehi. Šentgalski opat ni bil dobil tako terdih od cesarja.

Cvet. Sam od sebe ne odstopim za nobeden
dnar; za ves svet si nedam odvzeti
svojega sladkega upanja.

Dol. Jes tudi ne.

Bar. Bo pa ostalo, kakor je bilo.

Dol. Kako bi kateri ktereга s dobrim in le-
pim odpravil, teh besed jes ne razumim.
Kam in do kod bi mogel kateri ktereга
odpraviti?

Cvet. To je ravno, kar se neda pogoditi.

Bar. V tem se lahko vidva med saboj po-
godita.

Dol. Do onih hiš tam se podati, bi za mene
že predaleč bilo.

Cvet. Jes bi se premaganega štel, berž ko
bi iz vašega zemljiša na ljudsko zem-
ljo stopil.

Bar. Glejta! to je že nekaj. Vidva se lahko
pogovorita in napravita, da bo igro tisti
dobil, kateri bo ktereга čez mejo mo-
jega posestva spravil — za mejnik ve-
sta tam le pred vasjo?

Dol. Jes na to privolim.

Cvet. Že velja.

Dol. Pa gospod Baron, nikaar mi nezamerite,
če se me po takim 10 let neznebite.

Cvet. Mene se do veka nebote znebili.

Bar. Take marne že poznam. Berž ko bi
se na licu moje hčerke kaka gerba pri-
kazala, ji bota obadva herbet obernila.
(*Odide*).

Tretji prizor.

Poprejšni brez Barona.

Dol. Brate! to ti bo vražje delo.

Cvet. Prijatelja pa vendar ostaneva, kakor do zdaj.

Dol. No; to se razumi.

Cvet. Morbit bi pa ti tako dober bil, ter bi iz prijateljstva do mene, odstopil.

Dol. Ne, ne! striček, iz tega ne bo nič.

Cvet. Pa si mi še včere se prisegal, de bi meni za ljubo v vodo skočil.

Dol. V vodo in vogenj, pa čez mejo baronovega zemljiša ne. Kako pa bi bilo, ko bi ti, ker si tak rahlega, žlahnega srca, meni prijaznost skazal. —

Cvet. Počkaj striček! morbit se ti bo kaj od tega sanjalo.

Dol. Pa si mi tolikokrat spričaval, da si pripravljen s menoj poslednji kosček kruha deliti?

Cvet. Svoj poslednji kosček kruha? o ja; to vselej, pa svoje žene nikdar.

Dol. Bova pa vidla na katero stran bo sreča potegnila; kateri naji bo korenjak ostal.

Cvet. Neodstopim dokler nepremagam.

Dol. Sram naj bo tistega, kateri bo pre-
magan. (*Odide*).

Štirti prizor.

Prejšni brez Dolskega.

Cvet. (*Roglu, ki hoče za svojim gospodom*).

He! Rogl stojle malo.

Rogl. Kaj zapovedate gospod nadkonjanik?

Cvet. Jes te bom podmitil.

Rogl. Hvala bogu! že dolgo nisem nič okrog-
lega v svoji roki ošlatal.

Cvet. Ti mi boš pomagal svojega gospoda
od tod spravljati.

Rogl. Kaj! zapeljati me hočete, da bi se
jes proti svojemu gospodu s vami spuntal?

Cvet. Kdo pa to pravi, da bi se s menoj
spuntal? to mi še na misel ni bilo pri-
šlo; ampak rad bi, da bi se ti s me-
noj sdružil.

Rogl. No, to že to; lepa beseda je plajš,
ki veliko gerdega zakrije.

Cvet. Napred mi povej, če svojega gospo-
da skoz in skoz poznaš?

Rogl. Res, da še misem dolgo pri njemu
v službi, in da mi redko milost skaže

Rog. s menoj kako besedo pregovoriti; pa se le mnogo reči zve in spazi.

Cvet. Morbit kaj od domačih reči?

Rogl. Tudi; (*po strani*) za plačilo vse vem.

Cvet. Prav za prav bi jes te reči moral bolj vediti, ko ti; pa sma se še le soznani, in zavol samih serčuih skrivnosti še nisma vtegnila na domače reči pomisliti.

Rogl. Vsakemu je svoja koža narljubša.

Cvet. (*mu da dnarjev*). Na ti to le!

Rogl. Hehe! kosmata kapa! to pač to; zdaj sem čisto vaš.

Cvet. Pojd s menoj v mojo stánico, da bom tvojo zvednost nekoliko poskusil.

Rogl. Nebodi mi sponosno, hvalil se nebom, pa bote vidili, de nisem s plevami natlačen — jo znam stekniti, če je treba. —

Cvet. Šelmarijo?

Rogl. Tega ne, pa kako zvijačo.

Cvet. Je vse en zlod. — Ti Kuštravec boš moj špijon. Ostani toraj tukaj in pazi na vse kraje. (*Odide s Roglem.*)

Peti prizor.

Kuštravec sam.

Permaruš! lepa čast me je naletela! Špijone obešajo. Pa kaj to? to malo pomeni.

in tudi ni nobena sramota; saj vsa sadajna človeška zalega ni družiga vredna, ko de bi jo potopil, ko mačke. Dan današen je med ljudmi samo ta razloček, de le nektele obešajo, nektele pa ne. Naporajtam če so tudi meni vešale*) prisojene, pa nekaj okroglega si hočem še pred zaslužiti. Moj tovarš je od mojega gospoda polno mošnje denarjev dobil, dokler je mene za špijona brez zaslužka postavil. Oh! tako vsa žlahna gospoda dela. Na ljudske potepuhe tavžente potroši, domači zvesti služavniki pa stradati morajo.

Sesti prizor.

Dolski, Kuštravec.

Dol. Kaj si tako čisto sam, moj dragi Kuštravec?

Kušt. Žlahni gospod! tisti ni nikdar sam, kteremu dobra vest in poštenje družino delate.

Dol. Alj si pa ti res tako pošten?

Kušt. Strašno.

Dol. Morbit kakor je posehmal navada?

Kušt. Kaka navada pa je posehmal?

---

*) Galgen.

Dol. Da je vsaki tako dolgo pošten, dokler priložnosti nedobi nepošten biti in si pod klobukom kaj zaslužiti.

Kušt. Oh prosim ponižno gospod stotnik, vi me še nepoznate, jes nimam tako kosmate duše — moja vest je rahla, ko pajčina.

Dol. Po takim se prav lahko razterga.

Kušt. Bog nedaj! ampak, kakor pajk čuti, če se stenga manjša reč njegove pajčine dotakne, tak me zbode moja rahla vest, berž ko se mi kaj grešnega približuje,

Dol. To mi je žal. Rad bi bil nekaj izpeljal.

Kušt. Ali smem ponižno prašati?

Dol. Hm! h čemu? Tvoja rahla vest bi te prebodla, ko bi to storil, kar sem bil namenil.

Kušt. Nezamerite gosp. stotnik, morbit bi me radi podmitili, nikarte odlagati, povejte na ravnost.

Dol. Pa se tvojega poštenja bojim.

Kušt. Eh! kaj bi le? saj je res, kar ste pred rekli; poštenje se tako dolgo čerstvo derži, dokler pravi premagavec nad njega nepride.

Dol. (mu da denarjev.) Ali je mende ta tisti pravi premagavec?

Kušt. Ja pri moj kokoš! ta je večji premagavec, ko Radecki in Jelačić.

Dol. Si tedaj voljen se vojskovati pod mojo baudero?

Kušt. Proti komur kolj hočete ; proti Turkom in Mažarjem.

Dol. Narpred mi povej, če si kedaj kakšno slabost na svojim gospodu spazil.

Kušt. Slabosti! več ko ima lasi na glavi.

Dol. Česa se on narbolj boji?

Kušt. Nalezne, kužne bolezni in kolere se bolj boji, ko pekla.

Sedmi prizor.

Rogl in poprejšni.

Rogl. Ravno je poštni voz prešel. Ali niste slišali poštnega trobiti? To le je neko pismo za vas g. stotnik.

Dol. (ga raspečati in bere). Hm! hm! Čudne novine. Kdo ti je dal to pismo?

Rogl. Poštni oprávník.

Dol. Neki duhovnik mi piše iz mojega kraja, da je moja mati za smert bolana, in serčno želi mene še enkrat viditi, preden vmerje.

Rogl. Oh! vboga gospa!

Dol. Če hočem svoji materi vgoditi, nesmem ne ene minute več odlagati.

Rogl. Tak bom konje kar obsedlal.

Dol. Saj veš, da me ljubezen tukaj derži.

Rogl. Pa otročja dolžnost gospod stotnik!
štarta zapoved —

Dol. Imaš res prav.

Rogl. Kakor da bi vbogo gospo gledal, kako na postelji zapušena leži in milo zdihuje: moj sin! oh kje si moje dete! da bi te vendar eukrat še vidla in objela!

Dol. Res, to mi globoko v serce sega in me giblje, pa mi je nekaj drugega prišlo na misel.

Rogl. Kaj neki?

Dol. Da je že 10 let minilo, kar je moja mati vmerla.

Rogl. Ali pa?

Dol. In je tebi na smertni postelji 300 batin *) sporočila.

Rogl. Oh! kako ljubezniva je ona vendar bila!

Dol. Kar ti je sporočila, ti bom jes izplačal.

Rogl. Se ne mudi toliko, na to lahko čakam.

Dol. Nemarna pošast! ti si se dal podmititi od mojega tovarša?

Rogl. Za božjo! voljo kaj pa mislite milostivi gospod? jes nisem mogel vediti, kaj je v pismu.

Dol. Kaj nisi rekel, da je to pismo po pošti prišlo?

Rogl. Gosp. nadkonjanik mi je tako rekel; jes pa takemu gospodu, ko je on, vse verjamem.

---

*) Prügel.

Dol. Kér si bedak ; kadar se veliki gospodi med saboj vojskujejo , lažejo , ko tatje.

Rogl. Moj bog ! kaj pa čemo mi priprosti ljudje , ko verjeti.

Dol. Za zdaj ti prizanesem ; pa če te še enkrat na takim izdajstvu dobim , ti bom vse lase populil. — Kuštravec pojd s menoj , imam nekaj s taboj govoriti. (*Odideta*).

Osmi prizor.

Rogl sam.

Tako ? — Kuštravca vzame s seboj ? Že razumim , je tudi kupca našel. Prav ima. Saj ti gospodje bi posedobe radi , da bi njih služavniki nič nejedli , nič nepili ; oni bi clo nič neporajtali , ko bi mi čisto razdrapani in nagi hodili ; in ker nas po taki pičli meri plačujejo , ni čudo , da včasi svoje poštenje prodamo. — Poštenje je hvala bogu ! drago in redko blago. Velka gospoda ga svojim služavnim zmirom priporoča , pa se ji vender dobro zdi , ako ga pri ljudskih služavnih nenajde.

Deveti prizor.

Cvetko, Rogl.

Cvet. No, kako je?

Rogl. Hvala bogu! moja koža je še cela.

Cvet. Tepec! jes te le prašam, če je najna-
zvijača kaj pomagala?

Rogl. Prav dobro bi bila pomagala, ko bi
ne bila neka majhena pomota vmes prišla.

Cvet. Je morbit moje pisanje spoznal?

Rogl. Tega ravno ne.

Cvet. Berž ko ne, da si se bil tako zago-
vedil, in si me izdal?

Rogl. Zlahna gospa mamica nam je s svo-
joj smertjo vse skazila, ker je že pred
10 leti vmerla.

Cvet. Presneto! tu sem gerdo naletel!

Rogl. Taka je po navadi, da so tisti že
mertvi, katere bi narrajši žive imeli.

Cvet. Nič ne dene! S tem še nisem vse
pušice postreljal.

Rogl. Vidim, da moj gospod pride, jo bom
potegnil.

Cvet. Kaj pa ciglar bo ostal možbeseda?

Rogl. On je že šel podžigat. (*Odide*).

Cvet. (*Kliče za njim*). Ne hodi predaleč
odtod.

Deseti prizor.

Dolski, Cvetko, Kuštravec (preoblečen s zavezanim očesom).

Dol. Moj dragi, veš da bova obodva peté za ramo vzela?

Cvet. Zakaj neki?

Dol. Ali se kaj spomniš, da sta pred večerašnim dvá voza s pavolo v tej vasi stala?

Cvet. Dobro.

Dol. Pavola je prišla iz Egipta.

Cvet. To mi je malo mar.

Dol. Vozniki so čez noč pri Jeleni stali, kerčmar, stari cigan velke mere, vkra-de po noči celo mavho pavole iz voza. Vozniki ne pogrešijo nič, ter odrinejo drugi dan naprej. Kradlivi kerčmar vkra-deno mavho razpara, omedli, in mer-zlica ga kar začne drobiti; pošljejo nategama po zdravnika, pošteniga go-spoda I. v. mestu I. Gospod I. pride, zagleda bule, in kar ostermi, ker spo-zna, da se je kerčmar kuge nalezil.

Cvet. Koga? Kuge?

Dol. Ja kuge, kaj ne gospod I.? (*h Kuštravcu.*)

Kušt. (*prikine*).

Cvet. To bi vendar mogel vrag biti!

Dol. Kerčmar in njegova žena sta že vmer-la, otroci mu zaporedama vmirajo. Vsi
bucati bi se tam žganico nili so oble

gli, ker jih kuga po vseh udah dere.
Kaj ne gospod I.?

Kušt. (prikine).

Cvet. To je strašna prigodba.

Dol. V gradu se že vsi v mesto odpravljajo.

Cvet. Prav storijo.

Dol. Gospod zdravnik, méni in spričuje, da je v tem kužnim kraju prav nezdravo in nevarno.

Kušt. (prikine.)

Dol. Te okužene kraje bojo s kordonom obstopili.

Cvet. To se razumi.

Dol. Svoj koles sem dal zapreči, svojega konja obsedlati, da se vgameva, dokler še ni prepozno. Sovražnika se nobenega nebojim, tej pošasti se pa vendar neupam vstavljati.

Cvet. Kdo vrag se bo s kugo poskušal?

Dol. Vsedi se toraj na moj koles, jes bom svojega konja zasedil in vštric tebe jahal, najna hlapca bota za nama priderla. Neodlagajva dalje, smert nama je za petama, kaj ne vi gospod?

Kušt. (prikine).

Dol. Iz prijateljstva do tebe svoje življenje na vago stavim, ker se mi toži, brez tebe ta kraj zapustiti.

Cvet. Tvoja braterna ljubezen me je čisto omehčala.

Dol. Tak pojdi, doklor še ni prepozno.

Cvet. Nek čas še bom počakal.

Dol. Ali si ob pamet! Na kugo boš čakal?

Cvet. Brate! midva sva se že oba kužne bolezni nalezila; pa tega ni Egiptovska pavola kriva; dvoje gorečih oces je v nama gorečico vnelo; zatoraj daj izpreči svoje konje; naj me zlodej vzame če se od tod za las na daleč pomaknem, naj bi mi kuga ravno že čez pleče kukala. (*Odide.*)

Jednajsti prizor.

Dolski, Kuštravec.

Dol. Ta mi je sopet spodletela.

Kušt. In kake sem se jes nosil!

Dol. Saj ve da, tako se nositi ni kaj biti.

Kušt. Nezamerite; jezik za plodam deržati, in k vsemu prikimavati, nemore vsaki.

Dol. Meni se močno vidi, da te je spoznal.

Kušt. Neverjamem, ko bi me bil spoznal, bi me že bil tudi načohal.

Dol. Odidi, pa se preobleči, morava berž drugač pokaditi.

Kušt. Če se le na zadnje jes nezasmodim. (*Odide.*)

Dol. Kadar je treba koga nakosmačiti, imam polno torbo raznih zvijač.

Dvanaesti prizor.

Miha, Dolski.

Miha. (Svoje cekine ogledvaje). Lepi rume-
njaki. Čudni gospod, za te zlate, bi s-
bil lahko naj lepšega umetnega kres-
nakupil.

Dol. (Primeri se mu, da se ozre). Kaj je to
požar! ogenj!

Miha. Nič se nestrašite gospod za tega del-
stara ciglenca gori.

Dol. Kako pa veste vi to prijatelj? Ta po-
žar je precej daleč.

Miha. Pol ure od tod.

Dol. Ali ste vi od tistod prišli?

Miha. Jes sem jo sam podkuril.

Dol. Zakaj vendar?

Miha. Ker je bila moja, in ker mi je do-
bro plačana. Glejte to le polno pergiš-
zlatov — za te si lahko tri nove ciglen-
ce postavim.

Dol. Kdo vam je pa veleval jo požgati?

Miha. Nesmem povedati.

Dol. Memi svobodno.

Miha. Nobeni živi duši na svetu.

Dol. (potegne sabljo). Šemasto budalo! — zda-
povej, ali te poženem v sred plama.

Miha. Ker me tako lepo vikate — vaš druž-
gospod nadkonjanik mi je veleval.

Dol. Zakaj neki?

Miha. Tega vam pa nevem povedati; berž ko ne, da ga veseli kakih velik kres viditi.

Dol. Sva že vkup. Kaj ne da je tista ciglenca unkraj baronovega zemljiša?

Miha. Kako pa da, že daleč proč.

Dol. Zdaj sem že zvedil, kolikor je bilo treba, zdaj le odlazi.

Miha. Morbit bi pa tudi vi radi kako ciglenco požgati dali, še jih imam na več krajih.

Dol. Ali nevidiš, da nadkonjanik pride, poberi se.

Mih. Za 100 zlatov požgem vse svoje ciglence. (*Odide*).

Dol. Se moram delati, kakor da bi nič ne bil vidil. (*Je prav zamišlen*).

Trinajsti prizor.

Cvetko (nazajklicaje). Hitro osedlaj mojga konja — kriči po vesi — naj na plat zvonijo.

Dol. Kaj pa ti je moj brate?

Cvet. Za božjo voljo! kaj nevidiš, strašen požar?

Dol. Pa res da.

Cvet. Kakor de bi kaka velka vas gorela.

Dol. Za božjo voljo! morva pomagat, da bova kaj otela.

Cvet. Zato sem naročil svojega konja osedlati. Hitro se tudi ti napravi.

Dol. Kako pa da. Saj se tolikokrat v novinah bere, kako se je serčna soldašna pri požarih junaško obnašala.

Cvet. Zatoraj pomagajva tudi midva, kar je mogoče.

Dol. Pa ne zavolj hvale pò novinah, ampak ker je keršauska dolžnost nesrečnim pomagati. —

Cvet. Kako pa, ko zavolj keršauske ljubezni? Le berž se napravi.

Dol. Kako sladka tolažba je revnim in nesrečnim pomagati!

Cvet. Angelsko veselje je to.

Dol. Kako dete iz plama rešiti. —

Cvet. In ga materi, ki se od žalosti vbija v naročje položiti.

Dol. Slišati besede serčne zahvale.

Cvet. Da, pa če ne greš berž, se bo lahko dokler taj prideva, kak ducet otrok sažga.

Dol. Jezdi ti naprej, jes bom kar za tabo prijahal,

Cvet. Brate! brez tebe nečem slave deležen biti, ki me čaka.

Dol. Jes ti jo priželim iz serca.

Cvet. Pa kako je neki to, da ti tvoje rahlo in občutljivo serce pusti nesrečo tak hladnokervno gledati?

Dol. Moj dragi, to ti pride od tod, ker j v mojim sercu veliko večji požar, k

mi je veliko bliže, ko ona ciglenca. Meni je le žal tvojih cekinov. Pa ko bi ravno vse ciglence gorele, kar jih je todi okoli, se neganem iz mesta jih gasit. (*Odiide*).

Stirná jsti prizor.

Minka se prikaže na okni. Cvetko.

Minka. Zdravo gospod nadkonjanik! Kaj ste tako čisto sami?

Cvet. Oh milostna gospodična! Jes nisem nikdar sam. Vaša podoba mi je povsod pred očmi, kamor se krenem in genem.

Min. To vam mora prav dolgočasno biti?

Cvet. Kaj pa de bi mi pri živim originalu kračji čas bil?

Min. Original ni več sam svoj, ampak bo moral za tistim, kateri si ga bo priigral.

Cvet. Oh! ko bi že vendar te igre berž konec bil! pa se obodva zgube tako skerbno ogibljeva, da še ni nobenega sledu, kateri bo dobil, ali zgubil.

Min. Bom pač čakala, dokler bo konec vaše igre.

Cvet. Vaše serce mora iz kamena, in vaše persa iz jekla biti.

Min. Kar mi bo sreča prinesla, bom zadovoljua sprijela.

Petnajsti prizor

Kuštravec. Poprejšni.

Kuš. (ves zasopihan nevidi gospodične). Za božjo voljo! milostni gospod! nevem kam bi se djal! po meni je! —

Cvet. Nebo velika zguba.

Kuš. Pa bo kmalo tudi po vam!!

Cvet. Je morbit sopen kuga blizo?

Kuš. Kaj še, odpeljal jo je!

Cvet. Kdo? koga?

Kuš. Gospod Dolski milostno gospodično.

Cvet. Ali pa!

Kuš. Zasedite hitro konja in jezdite za njim, morbit ga dojdete.

Cvet. Alj si pa ti sam to vidil?

Kuš. Na svoje lastne oči. Kar ste me za špijona postavili, vidim in slišim vsako reč.

Cvet. In ti si to tiho in mirno gledal?

Kuš. Kaj sem si hotel? Kričal sem na ves glas: Gospod stotnik! Vaša milost! to se nespodobi! konje sem hotel vstaviti, popadel sem jih za uzdo, pa mi je pistolo na perse nameril, de me jer kar smertni mraz preletel. — Za božjo voljo milostni gospod nadkonjanik! krenite se za njim, drugač je vse zgubleno.

Cvet. Kaj pa gospodična ni nič vpila?

Kušt. Ni žugnila ne ene besede. Meni se zdi, da sta se bla pogovorila.

Cvet. Lepa Minka! ali je to res?

Min. Glej ga! glej! Kruštravec! tak nisem nič vpila?

Kušt. (začudjen proti njej zija). Znało bi biti — ja ja — res, spomnim se — milostiva gospodična je tako močno kričala in vpila, da jo je gospod stotnik moral hitro nazaj peljati.

Min. In to vpitje me je tako vtrudilo, da pojdem nekoliko počivat hahaha! (Odide).

Sestnajsti prizor.

Cvetko, Kuštravec.

Cvet. No Kuštravec še nisi mojega konja obsedlal?

Kušt. Hvala bogu! da se je ta reč drugač obernila.

Cvet. Ti prokleti potepuh! ali nezaslužiš, da bi te na mestu vstrelil?

Kušt. Za svoj majhen trud neterjam tolikega plačila.

Cvet. Ne — tvoj dolžnik nečem biti.

Kušt. Nezamerite milostivi gospod, vi ste sami krivi, da se je to zgodilo. Ljudskim potepuhom vse zaupate, in jim prav lepe mite dajete; svojim zvestim služavnikom pa nič neprivoljite, jih zaničujete in stradati pustite. Rogl je zmirom pripravljen svojo dušo za polič vina prodati. Na svoje oči sem vidil, da je on pri vas za majheno postrežbico več plačila dobil, ko ga jes za težko in zvesto službo celiga leta dobim. To je moja poštenost omajalo; za to sem tudi jes svojo srečo pri drugim gospodu poskusil, ki tudi majhene postrežbe drago plačuje.

Cvet. (po strani). Ta štoklasti klapouh ima prav. Kadar se velika gospoda ljudskim podložnim prijazna, svojim pa ojstra skažuje, se zvestoba njenih lastnih služavnih rada spreverže. *(Na glas).* Za zdaj ti še prizanesem. Poberi se, pa povej gospodu stotniku, kako mu je sopet spodletelo, in reči mu, da imam nekaj sila potrebnega s njim govoriti.

Kušt. (po strani). Berž ko ne, da mu je že na drugem kraju zajuke nastavil. *(Odide).*

Cvet. (potegne odperto pismo iz žepa). To je moja poslednja pušica, ako tudi ta zadelja nebo, bom šel spat, morbit mi bo v sanju kaka dobra misel se rodila. — He Rogl! kje si?

Sedemnajsti prizor.

Rogl, Cvetko.

Rogl. Tam na drevesu sem slonel, da me že kosti bolijo.

Cvet. Ti boš nekaj prav imenitnega mogel izpeljati, ti boš konjaniški stotnik in moraš mene namestvati.

Rogl. Prevelika čast za mene.

Cvet. Res da; zatoraj te naj ta čast do živega upijani.

Rogl. Ko bi se mogel časti tako napiti, ko vina.

Cvet. Midva sva enake zrasti. Idi v mojo izbo, ogerni moj plajš, pokri se s mojim klobukom, potegni si ga dol na oči, zavij se v plajš tako, da te ne bo moči poznati, in pridi tu sem.

Rogl. Je to vse, kar imam storiti?

Cvet. Moj koles je zaprežen. Stotnik Dolski bo prišel, in ti se boš ž njim na koles vsedel. —

Rogl. Kaj noter?

Cvet. Kako pa ko noter.

Rogl. Nézamerite milostivi gospod, jes sem navajen le vzadi za gospôdoj stati, bojim se da. —

Cvet. Bedak! Posedobe je i veliko takih, ki so nekdej vzadi na kočijah stali,

zdaj pa notri sedijo. Zapomni si dobro : noter v koles se moraš vsesti, in scer ti narpred, in za taboj stotnik.

Rogl. Če me bo pa kaj prašal?

Cvet. Mu ni treba nič odgovarjati; ampak samo zdihtuj in vtisni se v svoj kot.

Rogl. Kaj pa bo po tem iz tega?

Cvet. Poštni hlapec je že podučen; peljala se bota čez mejo, po tem se daj spoznati.

Rogl. Takrat me na mesti vbije.

Cvet. Ko bi vtegnil to storiti, te vzamem jes v službo.

Rogl. Sluga ponižen! to mi gre preveč za kožo.

Cvet. Kaj pa je za to? Če te bo kakih trikrat lopil, to bo vse, kar se ti vtegne zgoditi.

Rogl. Tako? lepa tolažba!

Cvet. Polna mošnja denarjev te čaka; za vsaki udarec ti bom en zlat naštel.

Rogl. Kaj pa, če bom v strahu več udarcev naštel, ko jih bom v resnici dobil?

Cvet. Koliko vdarcov boš naštel, toliko zlatov boš prijel.

Rogl. Že velja; kdor nevaga, je brez blaga.

Cvet. Zdaj pa le začni.

Rogl. Moja mati je bila ciganica, in mi je zmirom prerokovala, da bom enkrat veliki gospod postal; zdaj vendar vidim da ni legala. (*Odide*).

Cvet. Glej ga! si vender se potrudil.

Osemnajsti prizor.

Dolski, Cvetko.

Dol. Saj si po mene poslal.

Cvet. Ja prijatelj, imam ti nekaj zresnega povediti. Ti sam vidiš, da se midva, eden drugemu s nobenoj zvijačoj prekaniti ne dava.

Dol. Še ni treba obupati.

Cvet. Res da mi še ni zmanjkalo zvijačnega streliva, pa nekaj se je zgodilo, kar bo za tebe in za mene prav.

Dol. Kaj neki?

Cvet. Mende se še kaj spomniš, da sem ti enkrat povedal, kako se je moja prva ljubezen do neke dobre, lepe, pa prebogate in prežlahne gospodične bila vnela.

Dol. Spomnim se. Njejin oče je general s častnimi svetinjami ves zavešen, ki svoje hčeri ni hotel dati nobenemu konjaniku.

Cvet. Ločila sva se s terdoj obljubo do veka eden drugemu zvesta ostati.

Dol. Do veka, ki v štirih tjednah doteče?

Cvet. Kaj še. Bolj ko eno celo leto sem za njoj zdihoval, pa toda je moje zdihovalje zastoni bilo, ker se je staremu

tako rekoč duša bila prisušila — in ker sem tukaj gospodično Minko zagledal. —

Dol. Izgovor je dober, ko bi iz repe bil.

Cvet. Perva ljubezen je vendar čudna reč; včasih zaspi, toda tako rahlo, da se kar sopet zbudi, če le kak vetrič kaki listek na njo priziblje.

Dol. Ti bi me rad pregovoril, kakor da bi bila tvoja prva ljubezen sopet oživela?

Cvet. Brez šale prijatelj, beri to pisemce, ki sem ga ravno dobil. Stari general je vmerl. Moja Karolina, njegova bogata hči mi piše, da se ji snubci noč in dan ponujajo, pa ona svoji prisegi zvesta, čaka s velikim nepokojem na mene.

Dol. To je res tukaj zapisano.

Cvet. Kaj mi je toraj storiti?

Dol. Moj odgovor lahko vga neš.

Cvet. Karolinino bogastvo in Minkina lepota sta si enaka. Minka išče svojega moža v igri, Karolina pa me ljubi in se je zavolj mene vsim dragim snubcom odpovedala, dokler Minka morbit mojemu tovaršu zmago želi.

Dol. To je eukrat pametno modrovanje.

Cvet. K temu pa tudi prijateljstvo do tebe. —

Dol. Oh sluga ponižen!

Cvet. Ti se nekakor neverjetno posmehuješ? Misliš morbit, da ti okrogle in bese

pripovedujem. Prepričaj se, moja prilika stoji tam pripravljena, jes sem čisto na odhodujo pripravljen.

Dol. Če se res odpeljati misliš, ti srečen pot iz celiga serca želim; pa nikar mi nezameri, da ti neverjamem dokler se neodpeljaš.

Cvet. Prepričaj se sam. Do mejnika me lahko sam spremiš, če me dalje nečeš. Težko mi je pri sercu, toži se mi Minko zapustiti, pa kar sem sklenil, sem sklenil, nečem je več viditi.

Dol. Že velja, bom te spremil.

Cvet. Pa mi nesmeš zameriti, če bom na potu preveč zamišljen, samo mermral kakor medved.

Dol. Kakor ti je drago, pa eno reč si še zgovorim.

Cvet. Kaj vendar?

Dol. Kadar se do mejnika pripeljava, bova odsedla in ti moreš pred menoj čez mejo, po tem se sopet vsedeva in se dalje popeljava.

Cvet. Si še zmirom neverjeten Tomaž? Naj bo, tudi to ti obljubim.

Dol. Tak, hajd pojdva na voz.

Cvet. Po svoj plajš še moram pred, mahoma bom sopet pri tebi. (*Odide*).

Dol. Bog si ga ve, če bi mu bilo verjeti!

Cvet. (*Pride nazaj*). Še nekaj, ti boš tako dober, in me boš izgovarjal pri Minki.

Dol. No! to se razumi.

Cvet. Pa tudi pri gospodu Baronu.

Dol. Nikar se za to toliko neskerbi.

Cvet. Le minutico še počakaj (*odide*).

Dol. Hm! hm! — ta nagla spremena — še zmirom se mi dozdeva, da je sleparije nastavlil. He! Kuštravec! stopi noter

---

Devetnajsti prizor.

Dolski. Kuštravec.

Dol. Ali si kaj poslušal kaj sva govorila?

Kušt. Vsako besedico sem pristregel.

Dol. Ali mu je kaj verjeti?

Kušt. Možko se je res deržal.

Dol. Ali je danas odkod kakšno pismo dobil?

Kušt. To ni mogoče, bi vendar tudi jes moral zanj vediti.

Dol. Ali sta se kaj na odhodnjo pripravljala?

Kušt. Čisto nič.

Dol. To je vendar čudno. Gotovo, da je sopet mrežo za mene nastavlil, če ravno nezapopadem, kako bi me v njo spraviti mogel. — Pa naj bo — paziti bo treba. Zdaj moj dragi Kuštravec bo pokazal svojo serčnost.

Kušt. S svojo serčnostjo se bahati, ni moj navada.

Dol. Še ena mošnja zlatov se da zaslužiti.

Kušt. Le zapovejte milostivi gospod, moja korajža me na vse kraje razganja.

Dol. Teci berž v mojo izbo, ogerni moj plajš, deni mojo popotno kapo na glavo in si jo prav na ušesa potegni, pottle pridi nazaj dol, in če svojega gospoda tukaj najdeš, se tiho s njim na koles vsedi. Za drugo ti netreba skrbeti.

Kušt. Oj bog mi pomagaj! Ko bi mi vi le tudi svoj herbet posodili!

Dol. Nič se ne boj! za silo imaš tudi svoje noge pri sebi.

Kušt. Ja na svoje cepeljige se še narbolj zanesem. Pa gospod stotnik, če bom moral bežati, bom na ravnost k vam v službo pribežal.

Dol. Svobodno.

Kušt. (odide).

Dol. Naj se oberne ta reč kamor hoče, meni škoditi nemore. Ako se v resnici Minki odreče, toliko bolje za mene; ako ne, moje pistole so nabite, pa toda brez zerna. — Ravno se približuje — se mu moram skriti. Da bi se le moj namestnik predolgo nemudil (*se skriva v šuhto*).

Dvajsti prizor.

Rogl (v Cvetkovim plajšu in klobuku). Dolski

Rogl (tiho in plašno). Rad bi, da bi že te šemarije *) skoro konec bil.

Dol. (za sebe). To lezenjo se mi nevidi pošteno.

Rogl. Bog si ga ve, če bo moj gospod meni dal pravico veljati, ki jo šeme uživajo.

Dol. Zakaj se je vendar čisto do ust zamotal?

Rogl (tiho in s plahem glasom). „Bratje Slovenci smo, svobodo ljubimo, itd.“

Dol. Men se dozdeva, da prepeva.

Rogl. Jube!

Dol. Tak ga še nisem vidil.

Rogl. Moja sreča je na vagi, ako še bom dolgo moral čakati, mi bo všla po vetru!

Dol. Kje zlodej Kuštravca tako dolgo derži?

Rogl. Buzakluna! moj gospod je že priropotal!

Eden in dvajsti prizor.

Kuštravec in prejšni.

Kuštravec (v Dolskovem plajšu in kapi s odkašljavo).

Rogl (se dela, kakor, da bi ga še le to kašljanje na njegovega gospoda obrnilo bilo in ga momlaje pozdravi).

Kušt. (pomoli plah svojo roko izpod plajša in jo poda Roglu) hm! hm!

Obodva se nek čas priklonjanje prepirata, kateri bi naprej šel, dokler zadnič Rogl naprej šine in Kuštravec za njim.

Dol. (stopi izza drevja [bajte] in gleda za njima.)

No že gre — dobro se pogajata — no se že vsedata — no striček vozi naprej! — ja gotovo — voz že ropoče. Dobro podi svoje konje — sta že okol vogla — pred ko bo 10 minut bota na meji, in Minka je moja! čuj! nič več neslišim — dà sopet nekaj ropoče po kamenju (ostane poslušaje).

Dva in dvajsti prizor.

Cvetko. Dolski.

Cvet. (ki od spredne strani pride, nevidi Dolskega). Odpeljala sta se v resnici. Sem ga vendar nakosmačil. Ako bi ravno vtegnil golfijo spoznati, iz voza vendar nemore. Postilionu sem dal v gajžlo, da je zadovoljen, on nebo poraj-

bo pred obstal, dokler jih nebo čez mejo prepeljal.

Dol. Minka! ti si moja! moram teči ji povedat, da sem jo priigral.

Cvet. Zdaj pa le k Minki!

(Obodva se terčita, odskočita vsak sebe in se s posmehom začudjena gledata).

Cvet. Glej ga strica.

Dol. Mislil sem, da ste gospod stric že čez hribe in doline blizo svoje bogate neveste?

Cvet. Gospod stric ste vendar obljubili, da se bote s manoj peljali.

Dol. Gospod stric ste me hotli nakosmačiti.

Cvet. Kolikor je bilo mogoče, se je storilo; pa gospod striček je prokleti striček.

Dol. Kdo pa ima čast gospoda konjanika namestovati?

Cvet. Tvoj Rogl.

Dol. Ta capin!

Cvet. Kdo pa gospoda stotnika namestuje?

Dol. Tvoj Kuštravec.

Cvet. Prokleti potepuh!

Dol. Tak sta se onadva vkup odpeljala?

Cvet. Ha, ha, ha, ha! rad bi jih vidil, kako se bota gledala.

Dol. *(prav zresno).* Prijatelj to ni nobena šala več.

Cvet. Ti se delaš kakor, da bi me hote vstrašiti.

Dol. Ti si mene v sramoto spravil?

Cvet. S čem? Kako?

Dol. Si mojega služavnika podmitil.

Cvet. Ti pa mojega.

Dol. Si ga v oficirsko oblačilo vteknil.

Cvet. Ti pa mojega.

Dol. Jes sem bil prisilen posojilo poverniti; ti pa nisi samo celi oficirski stan, ampak posebno mene zasramotil.

Cvet. Oh! ali si pameten?

Dol. Ti hočeš, da bi jes svojimu lastnemu hlapcu bedak moral biti?

Cvet. Vsa moja namera je le bila tebe čez mejo spravati.

Dol. Lepa čast bi mi bila, pred svojim hlapcom kakor bedak stati, dokler bi po njemu smeh pokal, ker bi se neupal se meni razodeti. Res nevem, od kod še imam toliko hladne kervi, da me ta reč bolj nerazkači.

Cvet. Veš kaj Dolski, pusti me pri miru, in nedelaj mi nepokoja.

Dol. Bi pač velka nesreča bila.

Cvet. S negodnoj slabostjo svojih prijatlov sem vselej poterplenje imel; pa kar je preveč, še s kruhom dobro ni.

Dol. Jes te kar nič nesilim, da bi zastran mene kaj moral terpeti.

Cvet. Ti moje prijateljstvo na zlo obračaš.

Dol. Ti si moje prijateljstvo že čisto zavergel, in da se dalje neprepiram, ti povem, da hočem zadostovanja imeti.

Cvet. Mende se šališ.

Dol. Tri sto vragov! zdaj se s taboj vešaliti nečem!

Cvet. Veš da sva morala obljubiti, da s nebova posvadila?

Dol. Za voljo Minke se svaditi, mi še na misel prišlo.

Cvet. Prav za prav pa vendar le zavoljo Minke, ker me drugač odpraviti nemo reš, jišeš na lepim arvajnke.

Dol. Oj; kako gospod nadkonjanik vendar vse na tenko vgame. Berž ko ne, čso ti vse moje misli znane?

Cvet. Ti bi rad po sili dobil, kar s igr nemoreš.

Dol. Kaj še, men se le vidi, da bi se gospod prijatelj radi dvoboju zognili.

Cvet. Prijatelj! tega mi še razun tebe nihče sponesel.

Dol. Je vendar čudno, ker vidim da se tresiš ko šiba na vodi.

Cvet. (potegne sabljo.) Tri sto vragov, čeres koža tako serbi, tak se poskusiv

Dol. No zdaj se je vendar nekaj vojaške duha v tebi zbudilo.

Cvet. Prosim, da bi ne bilo treba predolčakati.

Dol. Moj meč in tvoja sablja nista enako orožje.

Cvet. Bi se rad odtegnil?

Dol. Ako se hočeš s pistolami streljati, se pri volji.

Cvet. Jes sem ti že enkrat povedal, da so moje pistole v popravili.

Dol. To le so ti moje na zberó (*potegne dve pistole iz žepa*).

Cvet. (*vtekuje sabljo v sablenico*). Tudi prav, sem zadovoljen.

Dol. Moj konj je osedlan. Kteri naji živ ostane, naj ga zasede, in naj gleda kako se bo rešil.

Cvet. Ali ni to neumno, da se s taboj stre-lam? pa ti hočeš tako.

Dol. (*mu ponudi pistole*). Izberi si.

Cvet. (*vzame eno*). Naj bo ktera hoče.

Dol. Na osem korakov?

Cvet. Kakor ti je drago.

Dol. (*napravi osem korakov*). Kje hočeš stati? tu, ali tam?

Cvet. Je vse eno (*se postavi*).

Dol. No tak sproži.

Cvet. Ti zadostovanja išeš, vstrelj ti nar-pred.

Dol. (*meri dolgo, in vstrelj*).

Cvet. Nisi me zadel.

Dol. Vidim.

Cvet. Zdaj je versta na mene prišla.

Dol. Vem.

Cvet. Jes bom v zrak vstrelil.

Dol. Bova pa še enkrat nabila.

Cvet. Ali si res ob pamet?

Dol. Kri moram viditi.

Cvet. Tak naj te vrag (*vstrelj*).

Dol. (zakriči „ha!“ pade na tla, se valja in zakriva svoje persa s roko.)

Cvet. (leti k njemu). Za božjo voljo!

Dol. V sred pers.

Cvet. Oj prokleta naglost!

Dol. Beži! reši se!

Cvet. Odpusti mi prijatelj.

Dol. Jes sem si sam kriv.

Cvet. Ja bog je meni priča!

Dol. Ne mudi se — moj konj — je doli za drevesom —

Cvet. Joj meni! duša mu je že na ustnah — ne vem kje mi glava stoji (beži).

Tri in' dvajsti prizor.

Baron, Minka, Dolski.

Bar. Kaj pomeni strelanje pred mojoj lišoj?

Min. To je znamenje neke žalostne prigodbe.

Bar. Mende ja ni —

Min. Jeminece! stotnik leži tu.

Bar. Ali mertav?

Dol. (smeje) Ja mertav, ko kamen (vzdigne nekoliko glavo).

Bar. Kaj pa je blo?

Dol. Le tiho, le tiho, nič se ne strašite, meni čisto nič ni.

Min. Kako ste me vstrašili!

Dol. Pozneje vas bom odpušanja prosil; zdaj mi samo povejte, če je še nadkonjanika kje kaj viditi?

Bar. On je odjahal, kakor, da bi ga seršeni gonili.

Dol. (skoči na noge) Victoria!

Min. Razložite mi —

Dol. On misli, da me je vsmertil.

Bar. Oho! je vendar le za življenje šlo?

Dol. Samo na videž. Začel sem ga dolžiti, da me je razžalil. Vedil sem, da svojih pistol ni pri sebi imel, moje so pa le na slepo brez svinca bile nabite. S temi sva se strelala — on beži in je čez mejo vašega posestva. Jes sem premagal.

Bar. Presneta glava!

Dol. Deržite besedo, milostna gospodična.

Min. Kaj pa hočem, moram da bi si nehotla, ako ravno na tej zvijači vidim, kako sé mi bo za naprej v zakonu godilo.

Dol. Sama ljubezen do vas mi je to v glavo dala.

Bar. Za vkanjenim siromakom moramo pa vendar le poslati —

Dol. On še bo ob pravim času k moji poroki prišel.

Zavesa se spusti.

Raztresenca

vesela igra za gledališe

v enim delu, iz nemškega poslovenjena.

U Celju 1850.

Natisnil in založil J. K. Jeretin.

RAZPRAVA

Dal. (slovo na roko) Victoria!

Mr. Razpava ni —

Dal. Oho! je vendar to — življenje!

vesela igra za gledalce

... in se pri sebi misli, nojo pa pa le na

... S tem se vidita. S tem se vidita. S tem se vidita.

... iz nemškega postopovanja

... ako ravno na tej stvari vidim, ka-

Dal. Sama ljubezen do vas ni je to, to je

... Za rvanje in otroke moramo pa

... in se pri sebi misli, nojo pa pa le na

... U Evru 1850

Natisnil in založil J. K. Jeretin.

Raztresenca

Raztresenca,

vesela igra za gledališe.

~~Prvi prizor~~
Stojnik Erdenović

Jelen, majorov kći.
Dragutin, stojnikov sin.
Dobro je pravica da nije dobila.

Drugi prizor.

Dragutin in Jelena.

Dragutin. Moj Bog, kako dolga je...

Родственна

Лица.

Major Verhovski } *invalida*

Stotnik Erženovič } *v miru.*

Jelica, majorova hči.

Dragotin, stotnikov sin.

Raztresenca.

Igrališe je izba v majorovim stanu s trojimi vratami, od spreda in po obeh nasprotnih straneh.

Na mizi ležijo novine in očale. Črez stol je židana suknja za izbo preveržena.

Pervi prizor.

Jelica pri oknu.

Glej! ravno pride — je že tukaj — Pst! Pst! Pridite nekoliko u vas, jes sem sama doma (*stopi od okna*). Tega mu ni treba dvakrat velevati. — Alj kako bo za naprej? Serce do ljube se rado ohladi, kadar je pravico do nje dobilo.

Drugi prizor.

Dragotin in Jelica.

D r a g o t i n. Moj Bog, kako dolgo se že

Jelica. Vidila sma se vsaki dan, pa pogovarjati se nisma mogla.

Drag. Draga Jelica! po desetkrat na dan sem v snegi in deži nalaš mimo vaše hiše smukal, in se za vašim oknom oziral, pa nisim drugega mogel viditi, ko vašo roko, ki je šivaje k viški švigala; alj se to pri vas pravi, da sma se vidila?

Jel. Jes nemorem zato, da moj oče zmirom doma sedi, kakor pajk na svoji mreži. Danas je vendar šel se sprehajat, — in jes v dolgočasju nisem vedla kaj početi, ko te stare novine preberati, v katerih je moja muškra svoje peče zavite imela. — Pa ne tratima te lepe priložnosti s praznimi marni. Jes vam imam neko veselo, pa tudi neko žalostno novico povedati.

Drag. Jes ravno tako.

Jel. Moj oče ima nekega starega prijatelja, sama nevem kje; toliko vem, da je že siv ko golob; njemu me je za ženo obljubil.

Drag. Tako? Alj je to vaša vesela novica za mene?

Jel. Ne, to je žalostna novica. Pa danas smo dobili pismo s črnim pačatom, da je tisti stari meni namenjen mož vmerl.

Drag. Bog mu daj večer mir in pokoj. Meni se je skoro ravno tako godilo. Moj oče mi je v moji domovini neko bogato nevesto bil izbral, in brez mojega vedenja in

privolenja je že bilo vse za ženitvo pripravljeno. Po sreči je ta meni namenjena nevesta s nekim drugim prijateljem iz svojega kraja pobegnula.

J e l. Srečo dobro! po takim sma sopet oba prosta.

D r a g. Prosta? jes nisem prost.

J e l. Nikar me ne žalite mladi gospod. Jes scer vem, da nosite moje spone, iz katerih vas pa po nobeni ceni izpustiti ne mislim, in to toliko manj, ker sem se tudi jes u vaše spone nevedoma zamotala.

D r a g. Zdaj bi že tudi vreme bilo, da svoje spone s ženitnim vencom prepletema?

J e l. Gotovo, ko bi le najna očeta tudi na to pomisliti hotla, kar je nama zmirom na misli.

D r a g. Vaš ženin je vmerl, in moja nevesta je pobegnula, kaj nama je še na poti?

J e l. Jes nevem, dozdeva se mi, da si najna stara nista dobra.

D r a g. Saj sta vkup služila?

J e l. To je res.

D r a g. Sta zdaj oba invalida. —

J e l. Dà.

D r a g. Oba se rada od vojske pogovarjata.

J e l. Res je.

D r a g. Menda tudi od svojih nekdanjih mladih nevest,

J e l. Lehko dà, moj oč ko se še zdaj
včasi u mlade lica zagleda.

D r a g. Po takim se prav dobro zastopita ?

J e l. Pa je vendar še veliko za poravnati med njima. Moj oč ko je major, vaš je le stotnik ; moj oč e nosi na persih vojaški časten križec, kar vašemu manjka. Moj oč e se bogatega šteje, vaš je reven. To so velike spotike, katere se bojo težko poravnati dale.

D r a g. Pa sta vendar oba spoštovanja vredna.

J e l. Gotovo. — Moj oč ko je vašemu dnarjev posodil, to je terda skala, na kateri se prijateljstvo rado razbije.

D r a g. Alj je velik dolg mojega oč eta ?

J e l. 500 kron, kakor dolžno pismo spričuje.

D r a g. Povračilo ga bo res hudó pobiralo.

J e l. Unkrat je bil vaš oč e clo prisiljen iz tega lepega prebivališa na slabje se preseliti.

D r a g. To mu je malo mar.

J e l. Že verjamem ; pa žal mu je vendar moglo djati, da je moj oč e to prebivališe za njim najel, in ga u gotovim plačal ?

D r a g. To je on že zdavno pozabil, ker je tako zgubljen, da sproti pozabi, kar se je pred enoj uro godilo.

J e l. V raztrešenosti sta si res močno ednaka.

D r a g. Včasí me njegova raztrešenost u smeh posili.

J e l. Moj očko je včasí tako zgubljen da sam sebe več ne pozna.

D r a g. Unkrat je bilo mojmu očetu slabò, ter je bil sklenil celi dan doma ostati. O poldne mu je bilo boljè, se obleče, in gre s posteljnoj kapoj na ulice. Neki prijatelj ga srečaje ogovori: glej ga! glej! kapa delaš u posteljni kapi na ulicah? Moj oče mu odgovori: Slabo mi je, zatorej cel dan u hiši sedim.

J e l. Moj očko je doli na hišne vrata dal tablico pribiti na kateri je zapisano: „Ako za večkratnim pozvenklanjem nihče ne pride vrat odpirat, je znamenje, da majorja doma ni.“ Unkrat pride on sam od nekod pozvenkla zaporedama večkrat s hišnim zvoncem, ker pa nikogar ni bilo odpirat, prebere tablico, ter reče: „aha! tak že tak gospod major ni doma,“ in gre dalje.

D r a g. Krasno! on je mojmu očetu popolno podoben.

J e l. Kakor da bi si brata bila.

D r a g. Zatoraj bi vas prav lehkò tedaj pa tedaj obiskal.

J e l. Tako? — pa vendar ne u moji izbi?

D r a g. Zakaj ne? Saj sem več let tukaj prebival, in poznam vse skrivne kote

J e l. Skrivnih kotov jes nepoznam, ter udi nečem, da bi me kdor skrivaj obikaval.

D r a g. Kdo bi si bil mislil, da bo gospodična Jelica enkrat ravno na tem mestu, kjer sem jes nekdaj svoje bukve prebiral —

J e l. Svoje nogovice pletla ?

D r a g. Naj vendar pogledam, kako je kaj po vaši izbici.

J e l. Naj vam bo, pa praga prestopiti ni nesmete (*odpre vrata svoje izbe*).

D r a g. Tam pred oknom je bila moja pisarnica.

J e l. Tam je zdaj moja šivarnica.

D r a g. Na uni strani je visila vaša poloba.

J e l. Jes sem pobožna, zato sem na isto mesto podobo svete Cecilije obesila.

D r a g. Tik peči je bila polica za moje bukve.

J e l. Vse moje bukvice imajo dosti prostora u mojim žepu.

D r a g. Draga Jelica ! izbica je majhna, pa ko bi smel kedaj s vami u njej prebivati. —

J e l. Kaj ne, da bi vam tedaj več veljala, ko kako kraljevsko poslopje ?

D r a g. Pravi tempel bi mi bila.

J e l. In tako dalje. Alj bi se vam pojubilo tudi bukviše mojega očeta pogledati ? (*odpre izbo nasprotno*).

D r a g. (*pogleda noter*). Tukaj se je veliko spremenilo. Moj oče je imel tukaj svojo vojaško spravo.

J e l. Zdaj se tukaj moli in miši na Homeru in Ciceronu gostijo. — Joj meni! slišim da nekdo pride. Menda je že moj oče domô prišel.

D r a g. Alj se bom moral skriti?

J e l. Skriti? fi!

Tretji prizor.

Stotnik, Prejšni.

D r a g. (*tiho Jelici*). Moj oče je tu.

J e l. (*tiho*). Kako nas je danas ta čaš naletela?

Stot. Kaj to vidim? Gospodična Jelica je mojega sina obiskala?

J e l. Kako menite to gospod stotnik?

Stot. Moram vam po pravici povedati da si kaj takega od vas nisim mislil. — Mlada deklica mladenča obiše! —

D r a g. (*tiho*). Alj kaj čutite, on misli da je doma.

J e l. Dovolite gospod stotnik —

Stot. Nič, tega nedovolim. Jes spoštujem vašega očeta, zatoraj tudi dobro in njegove hčere.

D r a g. Spomnite se vendar —

S t o t. Jezik za zobe! Navdarjenec! berž ko ne, da si ti gospodični ta lep svet dal. Ti si vedil, da bi jo na njenim domi ne smel obiskati, zatoraj si si to vražje delo domislil. —

J e l. Prosim odpušenja gospod stotnik, na ako nespodobnost bi se nedala nikdar vpotiti.

S t o t. Po takim ste sami od sebe tu sem prišli? To mi je žal, to je še nespodobniše.

D r a g. Gospod atej! vi ste tukaj —

S t o t. Nepriličen, to vidim.

D r a g. Gospod major je nekam odišel —

S t o t. In to priložnost je gospodična zvolila, da se je na tihim od doma pokradla? Še enkrat, to je nespodobno in gerlò; za zdaj še bom primolčal, pa prosim vas, da se kar spotoma damò poberete.

J e l. (*tiho*). To je vendar preveč. Glejte, la ga zdramite (*odide u svojo izbo*).

Sterli prizor.

S t o t n i k, D r a g o t i n.

S t o t. Je že odišla?

D r a g. Odišla je, pa veste gospod atej, da ste je hudo razžalili?

S t o t. Gorje taki deklini, ako jo dobro namenjena svaritva starega in zvednega moža razžali.

D r a g. Moj bog! spomnite se vendar, da nismo u svoji hiši.

S t o t. U svoji, alj ne u svoji, je vse eno. Od tega mi več ne govori.

D r a g. Naj vam bo, tak pa pojdem.

S t o t. Kam? — Tukaj ostani! ne gani se mi za las na daleč iz hiše!

D r a g. Še bolje za mene.

S t o t. Ti bi se rad za njoj slinil — njenega očeta ni doma — bi ji rad dobro ime ukradil, bi rad pozabil, kar si svoj nevesti dolžen.

D r a g. Nevesti? Saj nimam nobene neveste.

S t o t. Nesramnež! je to plačilo za moj trud in za moje skerbi, da sem ti lepo bogato nevesto poiskal. Se hočeš še vstavljati? Bi rad majorovo pošteno gospodično ob poštenje spravil?

D r a g. Kaj še, moj atej —

S t o t. Jezik za plot! Mene bo jez razgnala. — Pa ljubo mi je, da sem tako najlepim zvedil, da gospod major ni doma. Za svojo dolžnost do svojega vojaškega tovarša si štejem, dobro ime njegove hčere ovarvati, posebno, ker bi ji ga rad moj lasti sin omrazil, zatorej se mi danas iz tega mesta ne gani.

Drag. Kakor vam je volja.

Stot. Dà, to je moja volja. In da me ne boš mogel ociganiti, te bom u tvojo izbo zaklenil.

Drag. U mojo izbo?

Stot. Dà, brez ošeškovanja. Poberi se noter!

Drag. Za božjo voljo, moj oče —

Stot. Nežugni mi več besede! Time že poznaš.

Drag. U to izbo?

Stot. Dà, u to izbo. Tam imaš dosti bukvic, da si dolg čas preženeš.

Drag. Oh! dolg čas me nebo moril.

Stot. Tak spravi se.

Drag. Ako ni drugače —

Stot. Dab' te zlodej! Kako dolgo se še boš otresaval? Poberi se noter!

Drag. Naj vam bo (*gre u izbo Jelice*).

Peti prizor.

Stotnik sam.

(*Zaklene za Dragotinom vrata in vtekne ključ u svoj žep*). Ako bi jes drugače ravnal, bi najor vtegnil misliti, da te nespodobnosti svojega sina jes podpiram. Tega me Bog o-zarij. Jes sem siromak proti niemu, sem le

stotnik in ne nosim nobenega častnega znanja, pa kar poštenje zadene, se nobenemu nedam. Imam še sicer danas veliko opraviti, pa temu klapouhu ni nič zaupati, on bi vtegnil clo ključenco streti, in lahko, da bi ga sopet kaka spaka k majorovi hčeri nesla. Bolje bo, da doma ostanem (*sleče svojo stotniško suknjo, jo preverže čez stol, in obleče židano izbno suknjo*). Oho, so že danas novine tukaj, jih moram hitro pregledati (*vzame novine, dene očale na nos in bere*). Hm! hm! je vendar čudno. Kaj je neki mojim očem, da jim danas moje očale nečejo služiti? — Menda so se moje stare oči zboljšale; brez očal veliko bolj vidim (*se vsede u kot okna s herblom proti vratam in bere novine*). „Debrecinski zbor je avstrijskega cesarja izvergel.“ Alj je mažjarski novičar ob pamet, alj so se debrecinskemu zboru možgane vžgale? — Debrecinski zbor se je s Košutovim bežanjem raztepel. „U Benetkah so Maninia predsednika izvolili.“ To bi moral vendar vrag biti! to ni mogoče! Po takim bi se vojska od kraja začela. „U Sicilii je začel Etna na debelo ogenj pljuvati.“ To bi zna- lo biti; ako bi ta hrib toliko zlata u sebi imel, kot ima žvepla, bi ga že bili zdavno prerovali in poravnali.

Šesti prizor.

M a j o r, S t o t n i k.

M a j o r. (*nevideč stolnika bere dolžno pismo, ki ga v rokah derži*). Res je, danas je temu pismu čas dotekel. Danas se mi mora dolg izplačati. Še le bom vidil, ako bo moj stari vojaški brat prišel? — Ako se je kje denarjev nalezil, sem prepričan, da bo prišel, ker ga poznam, da je možbeseda (*vtekné pismo v žep*). Pa bom vendar le doma ostal, ker bi vtegnil priti (*sleče svojo vojaško suknjo, jo čez stol preverže, in se ozira, kje bi njegova izbna suknja bila*). Kje je neki moja izbna suknja? — (*zagleda stolnika*). Oho! kdo pa sedi tukaj? sluga ponižen gospod stolnik.

S t o t. No, no me veseli gospod major.

M a j. Že dolgo tukaj?

S t o t. Četert urice.

M a j. Kakor vidim, ste si prav po domače postregli.

S t o t. Imam navado, da sem doma zmirom u izbni suknji.

M a j. Kaj zlodja? kaj ste vi tukaj doma?

S t o t. Hehehe! Kako pa da, gospod major. Alj ne poznate več moje izbe? Saj sem že večkrat imel čast vas tukaj sprijeti.

M a j. Oh, prosim stokrat odpušenja. Meni se je čisto dozdevalo, kakor da bi bil jes na svoj dom prišel, zatoraj sem pozabež clo svojo suknjo slekel.

St o t. Nič ne dene, Saj vem, da vam je že nekdam glava rada pešala.

M a j. Oj! to je vendar preveč (*obleče namesto svoje, stotnikovo suknjo*). Prosim še enkrat odpušenja.

St o t. Prosim vas, nikar si s tim glave nebelite. Kaj takega se lahko vsakemu primeri. — Po sveti se še čudniše reči godijo. Ravno berem u novinah, da je debrecinski zbor avstrijanskega cesarja izvergel, in da so u Benetkah republiko sopet ustavili.

M a j. To bi moral vendar zlod biti!

St o t. (*mu novine moli*). Dá Benečani so si predsednika ravno izvolili.

M a j. Nezamerite, te novine so od predlanskega leta.

St o t. Tako?

M a j. Takrat je bil Manini jih predsednik.

St o t. Dá tisti čas je še bilo mnogo zmešnjave po sveti.

M a j. Kako ste na te stare liste naleteli?

St o t. Bog si ga ve! Berž ko ne, da jih je moj sin pred tukaj prebérál.

M a j. Take novine so veseli in žalostni spomin za naji.

St o t. Razjokal bi se kadar jih berem.

M a j. Sic transit gloria mundi.

S t o t. Takrat nama je še bilo dobro. Sreberne in zlate rude sma imela polue žepe. Vse je bilo cenó.

M a j. Sadajni čas se s pensionom komaj shaja.

S t o t. Sila težko. Od tiste dobe sem se mnogemu veselju in kratkočasju odpovedati moral. Takrat se je u moji kupici žlahna kaplica ogerskega vina persketala, zdaj mi kisela piva žejo gasi. Takrat sem ameriškanske cigare kadil, zdaj mora pečuhar dober biti. Nekdaj sem se u židani izbniči po hiši sprehajal, zdaj se moram s volnatoj zadovoljiti.

M a j. Kakor vidim, je vaša izbna suk-nja še zdaj iz žide.

S t o t. (*pregleduje svojo izbničo ves začudjen*). Res da je židana!

M a j. In če se nemotim, je to — moja suknya.

S t o t. To bi mogel vender vrag biti! Kako bi vender vaša suknya na mene bila zlezila?

M a j. (*se po izbi ogleduje.*) Hm! hm! gospod stotnik, meni se močno zdi, da je to moje prebivališe.

S t o t. To ni mogoče.

M a j. Spomnite se, da je ravno en tje-den, kar ste se od tod izselili, in ako se

nemotim, sem si za vami jes to prebivalše najel.

Stot. Oh križana krona! Vi imate prav. Prosim stokrat odpušenja. —

Maj. Kaj pa to. Saj vem, da vam je že nekdam glava rada pešala.

Stot. Ne, to je vendar preveč. Ljudska hiša! Ljudska sukinja na meni! tega me je sram (*sleče izbno sukunjo in obleče majorovo vojaško sukunjo*).

Maj. Saj sma stara znanca, nikar se toraj ne onegate. Meni je ljubo, da se vas po takim naključju tukaj razveselim.

Stot. Prosim gospod major, jes bi bil tudi brez tega svojo dolžnost dopolnil.

Maj. Morbit zavol 500 kron? Temu se ne mudi toliko.

Stot. Kako? zavolj pet sto kron?

Maj. Mende se še spomnite? — Pred šestmi mesci? Pensiona vam niso izplačali bili, dokler se vam je bilo veliko neodložnih plačil nabralo?

Stot. (*se po čeli pokne*). O jes zmešano motovilo! Kako pa da! Kedaj pa bo plačilni dan dotekel?

Maj. Danas.

Stot. Danas? O tak moram sopet odpušenja prositi. Pojdem kar u mesto, da kje duarjev dobim.

Maj. Meni še ni ravno sila. Nekoliko dni še lahko čakam.

S t o t. Kaj še! kaj še! Stotnik Erženovič je scer vboga para, pa svoje dolgo-ve plačuje on vselej ob uri. Še nicoj bom imel čast vas pozdraviti in svoj dolg poplačati (*odide*).

Sedmi prizor.

M a j o r s a m.

Pošten mož! Ko bi le včasi tako raztrešen in zgubljen ne bil. — Moja sukinja mi je danas tako tesna, povsod me tiši, ako se le ganem, že poka po meni. — He! Jelica! Jelica!

J e l i c a. (*u svoji izbi*). Gospod ate!

M a j. Kje te čuk derži? Prikaži se.

J e l. Nemorem, ker so vrata zaklenjene.

M a j. Zaklenjene? Kako se je to zgodilo?

J e l. S vratami sem bila preveč trešila, se je pa klučenca zaletela.

M a j. To se mi nezdi po pravici. — Pa si vender sama?

J e l. O ja; kakor se vam hoče.

M a j. Pazi dobro! jes bom vse na teško preiskal. Ako pri tebi možkega najdem, ga na mesti vbijem.

Jel. Bog nedaj! moja muškra je pri meni.

Maj. No tak pridi na svetlo.

Jel. Ker pa nemorem.

Maj. Kje pa je ključ?

Jel. Jes nevem. Morbit ste ga sami pozabež k sebi vzeli.

Maj. Neumno čvekanje! Kakor da bi jes tako pozabliv bil (*jiše po svojih žepah*) no prav imaš, sem ga že našel.

Jel. Prosim, poterpite še nekoliko.

Maj. Zakaj neki?

Jel. Mojo muškro je preveč sram.

Maj. Česa se ji je treba sramovati?

Jel. Eno mojih oblačil si je primerila.

Maj. Kaj pa je zato?

Jel. Pa se še ni čisto oblekla.

Maj. Eh kaj bi le, ji bom pa jes pomagal (*odklene*).

Jel. (*od znotraj vrata tiši*). Le minutico še poterpite.

Maj. Ne draži me dolgo.

Jel. Tak, tak, zdaj je že oblečena.

Osmi prizor.

Maj. Jelica, Dragotin (*u ženskim plajšek u s ženskoj arboj na glavi*).

Dragotin (*se priklone*).

Maj. Hm! prav zala deklina (*glasno.*)

Te devojke še nisem nikol pri tebi vidil?

Jel. Še ni dolgo, kar je u našim mestu.

Maj. Tako? Kako se vam dopade naš kraj?

Drag. (*prikine.*) —

Maj. Kar tiho pokimate? To menda pomeni, da se vam dopade?

Drag. (*še enkrat prikine.*)

Maj. Šopet samo s glavo? (*na strani*)

Ta se še ni zgodnjala; ni tako zgovorna, kakor so po navadi muškre.

Drag. (*bi se rad odtegnil.*)

Maj. Kaj se vam toliko mudi? počakajte še nekoliko. Jes bi rad, da bi tudi za mene kaj napraviti hotli. Jes — (*Jelici*) ti bom na tihim kaj čednega omislil, pa za zdaj ti še ne povem, kaj sem ti namenil. Zatoraj bi rad s toj tetkoj na samim govoril.

Jel. (*na strani*). Bog pomagaj! meni se prav dozdeva, da se mu dopade.

Maj. Le vbogaj, pa pojdi nekoliko od tod, ti boš gotovo s menoj zadovoljna.

Jel. Moj dober atej! jes sem si že sama pri njej veliko reči naročila —

Maj. Za nevestno oblačilo; kaj ne?

Jel. Tudi.

Maj. No tak vbogaj no, da bom tudi jes smel — po svoji volji tebi kaj omisliti.

Jel. Pa ta tetka že ima toliko dela —

Maj. Da bi te čuk! jes hočem s njoj govoriti. Teci u kuhinjo. Lahko da bo gospod stotnik drevi pri nas večerjal. Pogance on nar rajši je. Le pojdi pa nam jih speči.

Jel. Poganc jes neznam delati.

Maj. Tak pa u moje bukviše stopi, in si poiši ljublanske kuharske bukve, in se nauči, kar še neznáš.

Jel. Pa gospod atej!

Maj. Da te tristo beričov! ti moraš vbogati (*jo v bukviše stiši*).

Deveti prizor.

Major, Dragotin.

Maj. Zdaj sma sama moja mlada lepoticica, čisto sama. Moji hčeri še ni treba zdaj vediti, kaj sem namenil. Zdaj bote vendar kako besedico s menoj pregovorili? Še vselej ne? S kakšnim delom se nar več pečate? Mende s rutami? (*Dragotin prikine*). S rutami imajo muškre po navadi nar več posla. — Pregovorite vendar besedico. — Tak bom pa jes vaši boječnosti pomagal. Moja hči je nevesta in bo ob kratkim iz hiše. Sam ostati nemorem, meni bo gospodinje treba, in vi se mi tako dopadete, da vam na ravnost prav po soldaško svojo roko

u zakou ponudim. (*Dragotin se prav ponižno priklone*). Alj se menda mojih sivih lasi bojite? Mladega se res nemorem več šteti, pa sem še korenjak proti sadajum puhlim mladenčem. Vi zdihujete? To je dobro znamenje. Kje pa imate svojo lepo rokico? zakaj jo tako skrivate? (*potegne izpod plajšeka Dragotinovo roko in jo gladi*). Lepa čversta rokica. Vboga deklica! Pozna se, da ste že veliko terpeli, da ste težkimu delu privajeni. Za naprej vam tega nebo več treba, kaj ne? Zakaj se neki zmirom od mene obračate. Dajte se vendar tudi u lice viditi. Alj vam je moj pogled tak zoperu? (*ga nekoliko po lici potipa*). Kuča na bregi! Meni se dozdeva, da ste rusasti! Tristo beričov! Menda ja ni — (*potegne plajšek iz Dragotina*) kaki možunc (*mu avbo iz glave potegne*). Permaruš! rusasta muškra.

D r a g. Prosim ponižno odpušenja.

M a j. Tri sto peklenskih rogačev! Kdo ste vi nesramno človeče?

D r a g. Jes sim sin stotnika Erženoviča. S vašoj gospodično sma si dobra ter jo želim u zakou.

M a j. To vam je sam peklenski satan veleva. Grom in pekel! k moji hčeri ste se u izbo zaklenili!

D r a g. To se je čudno primerilo.

M a j. Take čudeže že poznam.

D r a g. Verjamite mi —

M a j. To vam naj satan verjame, zakaj ste se pa v žensko oblačilo zamotali?

D r a g. Ker ste se gospod major nagrozili, da bote možkega vbili, ako ga u izbi gospodične Jelice najdete.

M a j. Dà, to hočem tudi storiti.

D r a g. Da bi moja kri vaših rok neomaževala —

M a j. Dà, ubiti vas hočem!

D r a g. Mi je gospodična Jelica hitro svoj plajšek in svojo avbo ponudila.

M a j. Ta avba vas bo obsodila (*jo u žep vtekne*). Jes hočem očitnega zadostovanja.

D r a g. Prizanesite vendar dobremu imenu svoje nedolžne gospodične Jelice.

M a j. Lepa nedolžnost! Vso žlahto bom sklical, in bom oostro kervavo sodbo s vami in svojoj hčerjo deržal. Do tistod pa moj prederzni gospodič, mi ne pojdete iz te hiše.

D r a g. Jes bom prišel na sodbo, kolikokrat bote zapovedali.

M a j. Nič prišel! tukaj ostal! u moji hiši tukaj le! In da mi iz šake nezmuznete, mi ne bote zamerili, da vas bom tako dolgo pod zaklepom imel, dokler se bo vsa moja žlahta zbrala.

D r a g. Mene bote pod zaklep djali?

M a j. Dà mladi gospod stotnikovič! Ako se s dobrega ne podaste, bom svoje ljudi na pomoč poklical,

D r a g. Vse bom storil, kar bote zapovedali.

M a j. Tak stopite tukaj noter u mojo knižnico. Tamkaj bote našli vsakoverstnih duhovnih bukev za tolažbo. Le pripravite se na smert.

D r a g. Ako nobeden izgovor ne pomaga. —

M a j. Vse zastonj! Ajd! poberite se noter!

D r a g. Dobro, pa bojim se, da vam sopet prav nebo (*gre u knižnico*).

Deseti prizor.

Major sam.

Jes se nič ne bojim. Močna klučenca bo za to skerbela, na njo se zanesem, (*zaklene*) ključ bom k sebi vzcl. — Alj ni to za zdivjati! Ko bi le vedil, kam je deklinna smuknila, vrat bi ji zaderguil. — Pa bo že prišla po svoje plačilo. Vse stare in šerbe tetke, sive in dolgonosaste gospodične bom sklical: te bojo to reč že razsodile, kakor se spodobi. U njih poštenih persih, nebo nobeno negodno usmilenje prostora imelo.

Edenajsti prizor.

Stotnik, Major.

Stot. Sem že sopen tukaj gospod major.

Maj. Ravno prav, da ste prišli.

Stot. Vse ulice sem že preletel, kje bi kaj dnarjev dobil, kar sem se spomnil, da je dolžno pismo že izplačano.

Maj. Kaj? iz plačano?

Stot. Da izplačano je, glejte jes sem dolžno pismo u svojim žepu našel, po takim je gotovo, da sem vam že dolg izplačal.

Maj. U sojim žepu?

Stot. Glejte ga.

Maj. Da gotovo. No to se razumi da ste dolg že plačali, ako ste dolžno pismo u svojim žepu imeli.

Stot. Meni se tudi tako vidi.

Maj. Po takim vas ponižno prosim, da mi ne zamerite, ker sem vas za to terjal, kar ste že plačali.

Stot. Kdo bi kaj takega zamerjal?

Maj. Bog si ga ve, kako da sem to reč tako pozabil.

Stot. Majhena zmotica, po navadi.

Maj. Tega si ravno nemoram sponašati, pa na starost vse moči pešajo, toraj tudi glava. Tako se spomnim, da sem vam nekaj važnega imel povedati, ko ste u iz-

bo stopili, in zdaj mi ne pride več na pamet.

Stot. Menda kaj od vojske.

Maj. Ne od tega je vse tiho, drugač ko bi se bil sopet kje punt vzdignil.

Stot. Ako bi še midva služila, kaj ne, da bi se po sveti drugače godilo?

Maj. No midva bi se obračala, kakor takrat se še spomnite? — ko vam je že medla kugla proti persam letela — Oho! kaj pa to pomeni?

Stot. Kaj ste pa zagledali gospod major?

Maj. Me prav veseli vaše častno znamenje.

Stot. Jes? častno znamenje? (*se ogleda*). Da gotovo! naj me koklja piči, ako vem, kako je to znamenje na moje perse prišlo.

Maj. Kaj, clo tega neveste?

Stot. Ko bi mi glavo vzeli, jes tega nezapopadem.

Maj. To je čudno ha! ha! ha!

Stot. Alj smem prašati, zakaj vi svoje znamenje več nenosite?

Maj. Jes nosim zmirom svoje znamenje, in ga bom clo u grob sabo nesel.

Stot. Nezamerite, tukaj ni nič.

Maj. Kaj zlodja —

Stot. Meni se močno dozdeva, da ste pred pozabež namesto svoje suknje, mojo oblekli.

Maj. Gotovo! da te šentej! in vi pa mojo.

Stot. Zatoraj je tako na meni plahitala, da bi se bil lahko dvakrat u njo zivil.

Maj. Zatoraj nisim mogel roke stegniti.

Stot. Prosim ponižno odpušenja.

Maj. Nikar si zato glave ne belite — ste se pač spozabili bili, kakor se vam večkrat primeri.

(Oba zamenita svoje suknje).

Stot. Kaj takega se mi še ni primerilo.

Maj. Po takim bo dolžno pismo u vašim žepu tudi drugi pomen dobilo?

Stot. Gotovo gospod major, zdaj že zapopadem. To dolžno pismo še ni plačano. Bom kar tekel dnuarjev iskat. O butasta glava! toliko časa potratiti, toliko pota preleteti, da se ves potim, *(seže po robec u žep, potegne žensko avbo iz njega in si s njoj čelo obriše. Ko jo hoče nazaj u žep djati, zagleda, da ima žensko avbo na mesto robca u roki).* Nezamerite, to je robec po neki novi šegi, menda je vaš?

Maj. Grom in pekel! Zdaj sem se spomnil. Vaš sin je mojo hišo oskrnil in u sramoto spravil.

Stot. Oho, kako neki?

Maj. Ko sem to avbo zagledal, me je začela jeza grabiti.

Stot. Zavol te avbe?

M a j. Alj veste čigava je ta avba?

S t o t. Nisem tako srečen.

M a j. Moje hčere.

S t o t. Tako sem si tudi jes mislil.

M a j. Alj pa veste na čigavi glavi sem jo našel?

S t o t. Menda na glavi svoje gospodične hčere.

M a j. Kaj še; vsi peklenski rogači! na glavi vašega sina.

S t o t. No, ako ni kaj hujšega, ko to, se tej deviški avbi ni tolika nečast storila.

M a j. Pa jes sem ga u tej izbi pri moji hčeri zapertega zalezal.

S t o t. U tej izbi? Da gotovo. Tu noter sem ga bil jes sam zaperl.

M a j. U izbo moje hčere?

S t o t. Nezamerite gospod major, moj sin že u tej izbi dva leta stanuje.

M a j. Kakor se mi vidi ste se že sopen spozabili — to ja ni več vaše prebivalše.

S t o t. (*si domišljava*). Sto beričev! gospod major prosim ponižno, nikar mi nezamerite. Dà, dà, tako je. Jes sem ga bil iz dobrega namena tu noter zaperl. Zmota je pač zmota.

M a j. Brez zamere gospod stotnik, vaš raztrešenost mi pregloboko zajeda. Mlade ljudi vkup zapirati! Kaj pa mislite, to ni nobena šala.

Stot. Res to ni dobro.

Maj. K sreči sem ključ v svojim žepu najšel.

Stot. Je vender čudno, jes sem ga bil u svoj žep djal.

Maj. Najni žepi so se danas čisto zamotali.

Stot. Še le preveč. Pa gospod major meni se dozdeva, da ne bo prav, ako boma ta dva mlada človeka dalje vkup pustila.

Maj. Gospod stotnik vi me ne poznate, ako mislite, da sta še zdaj vkup zaperta. Večno ločitvo sem že zdavno med njima napravil. Jes imam povsod svoje oči in še nisem tako zgubljen, kakor gospod stotnik. Vaš mladi gospodič se tukaj le u mojim bukvišu hladi. Ako hočete, ga labko sami na odgovor pokličete. Kam sem pale ključ vteknil? (*jiše po svojih žepih*).

Stot. Ste že sopet pozabili gospod major? hehehe! Kje hočete ključ drugi najti ko u mojim žepu? (*ga najde*).

Maj. Gotovo.

Stot. (*izroči ključ majoru*). Kakor da bi vam ključ od kake terdjave izročal.

Maj. Berž ko ne, da vam je zdaj na misli, kako smo lansko leto terdjavo Komornu oblegali?

Stot. Tam se je naš regiment junaško nosil.

Maj. No, še pa vender. Naši grenadirji so derzovito na terdjavo naletavali.

Stot. Pred nosom se mi je bomba raztrešila.

Maj. Tam me je bila sovražna kugla u nogo požgetala.

Stot. Iz enega turna so na nas kugle sipali, kakor točo.

Maj. Nezamerite, ne iz turna, ampak iz enega obsipa. Turn je bil niže na desno.

Stot. Prosim ponižuo —

Maj. To še vendar moram vediti.

Stot. Jes sem noč in dan pred turnom stal.

Maj. Kje sem pa jes bil?

Stot. Tukaj je bil naj večji nasip — in tukaj turn — tukaj so stali štajarski dobrovoljci — in tukaj je stal naš slovenski regiment.

Maj. Ne bo dal. Tukaj so stali štajarski dobrovolci.

Stot. Oho! kam ste tako daleč zavorali? Tukaj je bil na pol podren mlin, in za mlinom —

Maj. Mlin je bil više na levi strani.

Stot. Meni je to živo pred očmi, kakor da bi se bilo včere zgodilo.

Maj. Škoda, da nimam krede pri sebi, jes bi vam to na tenko narisal. — No glejte sem (potegne iz žepa nek papir, ga na kosce razterga, in naznamina kako so stali). To le je

Komoru — tukaj je mlin — tukaj so jarki — tukaj so stali naši grenadirji — in tukaj dobrovoljci. —

S t o t. (*odterga tudi košček od ravno ti-stega papirja*). Ti so tukaj stali.

M a j. (*položi svoj posledni košček na mizo*). Ne, tukaj le so stali!

S t o t. Nezamerite gospod major, men se zdi, da ste moje dolžno pismo raztergali.

M a j. Še ni zlodja!

S t o t. Majhena pomota! Kaj pa to? Med možmi, ko sma midva, ni treba nobene-ga papirja.

M a j. Je že res, pa me vendar jezi. Presueta pozabliva buča! Taka se mi še pa ni nikdar zgodila.

J e l. (*znotraj*). Gospod atej! ako čete, da bi za večerjo pogance spekla, bom morala u kuhinjo.

S t o t. Gospodični Jelici se je poljubilo se zglasiti.

M a j. Moram pred vašega sina iz hiše spraviti (*odklene*).

Dvanajsti prizor.

Jelica, Dragotin, prejšna.

Maj. Tristo mažarjev! alj sta že sopet vkup?

Jel. Vi ste naji sami vkup zaperli.

Maj. Lažeš.

Jel. Vi ste mi velevali, da bi nekaj u kuhinskih bukvah poiskala, ker jih pa nisem mogla hitro najti, sem mislila, da ste tega mladega gospoda zato noter sunili, da bi mi jih pomagal iskati.

Maj. Da te jezero modrasov! zdaj se spomnim.

Stot. He! he! he! no gospod major? kje je vaša toliko hvalena previdnost in modrost?

Drag. Dragi moj atej! pregovorite za mene kako besedo; naprosite gospoda majora, da bi mi gospodično Jelico hotel u zakon dati.

Stot. Kakšne muhe ti sopet po glavi rojijo? Kaj si že pozabil na svojo nevesto?

Drag. Alj se ne spomnite več, da je noja nevesta nekam pobeguila?

Stot. Pobegnila je?

Drag. Pred včerašnim ste mi sami z enga pisma to novico povedali?

Stot. Dà res da, sem že skoro pozabil. Po takim gospod major, bi naj bolje bilo, da bi te mlade ljudi za zmirom vkup zaperli. Oba sma že nekoliko zgublena; na njih stopinje paziti nisma midva več u stani. K temu bi treba bilo zmirom vse svoje misli zbrane imeti.

Maj. Res je, kar pravite gospod stotnik, jes bi tega tudi ne branil, pa moja hči je že nevesta.

Jel. Spomnite se vendar, moj atej, da je moj ženin že vmerl.

Maj. Vmerl je tvoj ženin?

Jel. Dave ste še le pismo dobili u katerim vam je njegova smert naznanjena bila.

Maj. Dà res je. O tega še nisem pozabil.

Drag. Alj smem upati?

Maj. Kaj mi je storiti? Očeta sta jil že sama dvakrat vkup zaperla.

(Prime Dragotina za roko in mu reče). Pojdi sem moja hčerka.

Stot. *(prime Jelico za roko in ji reče).* Stopi sem moj sinko.

Maj. *(položi Dragotinovo roko u stotnikovo roko).* Dobra si bodita in vzemita se.

Stot. Ta mu ne bo po volji. Tuka je prava roka *(združi roke Jelice in Dragotina).*

Maj. *(Jelici).* Raztergano dolžno pismo ti dam za juterno.

S t o t. In jes vaj opominam : varjita se
u zakonu vsake raztrešenosti in pomote.
Mož ino žena v gosti pomoti, svoji nesreči
gresta naaproti.

K o n e c i g r e.

41267

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA

00000420743